

PEREVÄGIVALLA OLEMUS JA PÕHJUSED

Sirje Otstavel
Naiste Tugi- ja Teabekeskus

Võrgustikukoolitus Tartus
02.04.2014

Teemad:

- Tartu Naiste Varjupaik
- Terminoloogia
- Värsked uuringutulemused. Euroopa Põhiõiguste Agentuur
- Väärtused
- Sooline ebavõrdsus ja segregatsioon
- Vägivalla liigitus
- Miks naised ei lahku?
- Meedia: miks naised ei sünnita?
- Põige muinasjutumaale

Tartu Naiste Varjupaik

- 2002
- turvaline öömaja, psühholoogiline nõustamine, juriidiline abi, sotsiaalne toetus, abi ametiasutustega suhtlemisel
- aastas pöördub ~ 130 naist
- alates 2003 www.naistetugi.ee ~ 127 900 külastust
- teavitustöö ja koolitused
- rahvusvaheline koostöö – Daphne
- meedikute käsiraamat: Kuidas aidata perekonda, milles esineb vägivalda
- tugigruppide käsiraamat: Muutmise jõud

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

**KUI
ARMASTUS
TEEB HAIGET**

TARTU NAISTE VARJUPAIK
lähisuhtevägivalda all kannatajatele

tel 07 381 831, 055 94 94 96

*turvaline pelgupaik

*toetus ja abi probleemide lahendamisel

*psühholoogiline ja juriidiline nõustamine

HELISTA MEILE, KUI VAJAD KAITSET JA ABI

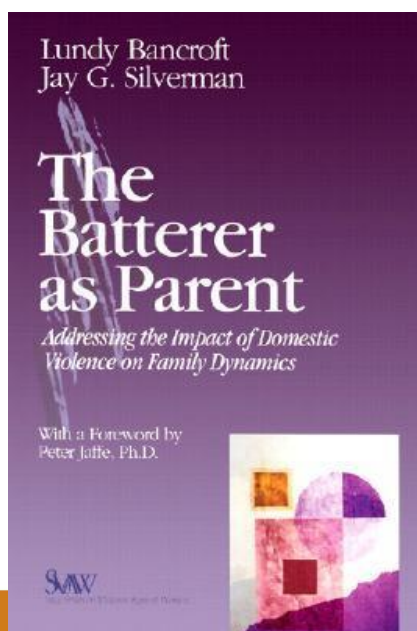
www.naistetugi.ee

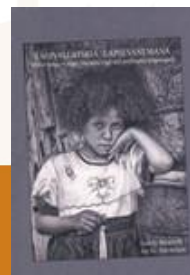
Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

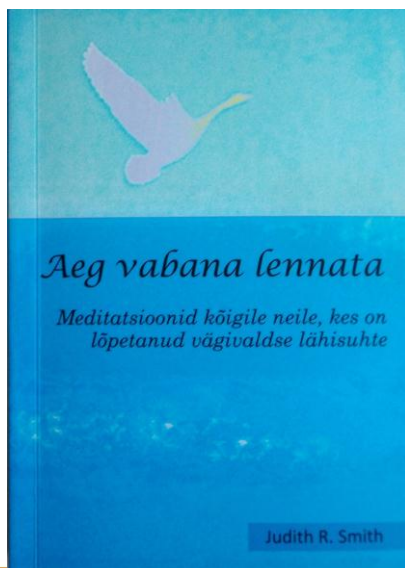

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Terminoloogia

- Lähisuhtevägivald
- Perevägivald
- Paarisuhtevägivald
- Intiimpartneritevaheline vägivald
- (soopõhine) naistevastane vägivald

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti uuring naistevastasest vägivallast

- algatajad 2010. a. Hispaania ja Europarlament
- kõik 28 Euroopa Liidu riiki, aprill-september 2012
- juhusliku valimi alusel 42 002 vastajat
- vastajate vanus 18-74 aastat
- neist 40 192 naist olid abielus või kooselus praegu või olnud varem
- füüsiline, seksuaalne, psühholoogiline vägivald paarisuhtes ja väljaspool seda, lapsepõlves kogetud vägivald, jälitamine, seksuaalne ahistamine jm

- 22% naistest kogenud füüsilist ja/või seksuaalset paarisuhtevägivalda
- ainult 14% naistest pöörduvad politsei poole ka pärast kõige tõsisemat vägivallajuhtumit
- iga kolmas naine pöördub meedikute poole pärast vägivallajuhtumit
- 4-6 % otsivad abi naiste varjupaikadest või ohvriabist
- iga viies naine on kogenud ahistavat jälitamist (*stalking*)
- 10% naistest on kogenud ahistavat jälitamist endise partneri poolt

Mille kohta küsiti? Füüsiline vägivald

- Lükkamine, tõukamine, laks, kõrvakiil
- Raske esemega viskamine, juustest tirimine, juuste väljatõmbamine
- Rusikaga või raske esemega löömine, jalaga löömine
- Põletamine, lämmatamine, kägistamine
- Lõike- ja torkehaavade tekitamine, tulistamine
- Peaga vastu seina vm tagumine
- Eesti: 20 % naistest, Läti ja Taani 32%, Soome 30%, EL-28 22%
- → 44% neist naistest kogevad pea kõiki füüsilise vägivaldaga ilminguid

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Mille kohta küsiti? Vägivalla mõju

	füüsiline vv partneri poolt	seksuaalne vv partneri poolt	füüsiline vv kellegi teise poolt	seksuaalne vv kellegi teise poolt
depressioon	20	35	8	23
ärevus	32	45	23	37
enesekindluse kadumine	31	50	17	40
haavatavuse tunne	30	48	24	47
unehäired	23	41	13	29

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Mille kohta küsiti? Kontroll

- takistab sõpradega kokkusaamist
- piirab suhtlust päritoluperekonna või sugulastega
- tahab teada naise liikumiste kohta üle mõistlike piiride
- saab vihaseks, kui naine räägib teise mehega
- kahtlustab naist truudusetuses
- ei lase naisel osaleda otsustamises perekonna rahaasjade üle
- keelab töötamise väljaspool kodu
- keelab kodunt lahkuda, võtab ära autovõtmed, paneb luku taha

Mille kohta küsiti? Psühholoogiline vägivald

- halvustab ja alandab teiste inimeste ees
- halvustab ja alandab omavahel olles
- karjumine, asjade lõhkumine hirmutamise või ähvardamise eesmärgil
- ähvardab lapsed ära võtta
- ähvardab lastele haiget teha või neid vigastada
- on lastele haiget teinud või neid vigastanud
- ähvardanud vigastada või tappa kedagi teist, kellest naine hoolib

Tulemused:

	Praegune partner	Endine partner
Kontrolliv käitumine	16	40
Majanduslik vägivald	5	13
Vaimne vägivald	15	37
Lastega seotud ähvardused/vägivald	2	14
Esinevad kõik liigid koos	23	48

Eesti: 50-59% naistest = Soome, Rootsi, Saksamaa, Holland
Taani, Läti 60-69% naistest

Muud andmed

- Ahistav jälitamine: 10-19% naistest Eestis
- Seksuaalne ahistamine – füüsiline, verbaalne, küber
- pea iga teine naine Euroopas, eriti noored naised (18-29-a)
- ahistaja võõras 68%, tuttav 35%, kolleeg, ülemus, klient 31%
- Eestis: tõsisemat ahistamist kogeb 11% naistest
- Küsimus: kui ulatuslik on naistevastane vägivald?
- 78% naistest Euroopas – väga või üsna levinud
- Eesti: 11% - väga levinud, 51% - üsna levinud

Väärtused ühiskonnas

TÜ kriminoloogiaprofessor Jüri Saar

Akadeemia 11/2013, Naistevastase vägivalda märgilisest tähendusest

- humanistlik hoiak → indiviidi väärtustamine, inimõiguste ja inimväärikuse tingimusteta austamine
- suhtumine vägistamisse ja naistevastasesse vägivalda näitab ühiskonna tsiviliseerituse taset
- 1970... eraküsimus → avalik-õiguslik probleem
- 1980... sotsiaalne küsimus → kriminaalne probleem
- 1995... inimõigused ja diskrimineerimine
- inimeste võrdsus → inimpotentsiaali tõhusam kasutamine ühiskonnas

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Sooline ebavõrdsus ja segregatsioon

Kairi Talves. Soosotsioloogia. 2011

- tööturu horisontaalne segregatsioon, 32,2 %
koondumine erinevatesse majandussektoritesse
- tööturu vertikaalne segregatsioon - 25,8 %
erinevate positsioonide jagunemine ametihierarhias
- vähendab tööturu paindlikkust
- inimressurside ebaefektiivne kasutamine
- soostereotüüpide taaskinnitamine

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Jät kub

- sooline palgalõhe ~ 27%
- naiste staatus ühiskonnas madal, sissetulekud ebavõrdsed, vaesuse feminiseerumine, majanduslik sõltuvus

Võimu jagunemine perekonnas

- kooseluvõim (*cohabital power*) – ühe partneri võime mõjutada või muuta teise partneri käitumist
- tuleneb suuresti kontrollist materiaalsete ressursside üle
- kes on sõltuvam, peab tegema rohkem järeleandmisi
- lapse/laste sünniga naise võim tõenäoliselt väheneb

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Vägivalla liigitus

Michael P. Johnson *A Typology of Domestic Violence*

- paarisuhtevägivald ei ole ühtne nähtus, varieerub olulisel määral
- intiimne terrorism – sundiv kontroll eesmärgiga võimu demonstreerida ja säilitada
- soodustavad patriarhaalsed ja traditsioonilised hoiakud, mehel olemas enesestmõistetavad privileegid ja õigus domineerida
- vägivaldne vastuhakk (71-75% naistest)
- olukorrast tulenev vägivald (puudub kontroll, suhted konfliktised, puudulikud suhtlemisoskused, ~ iga 6. paar aasta jooksul)
- oluline suhte kogu kontekst, mitte üksikud vägivallajuhtumid
- vägivallateod sarnased kõigi liikide puhul, oluline suhte kontekst

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Miks naised ei lahku?

- majanduslik sõltuvus
- ühised lapsed, ühine vara
- lahkumineku periood väga kõrge riskiga, vajalik toetus ja pikk ettevalmistus
- emotsionaalne sõltuvus, vägivallatsükkel
- energiatase madal, toimetulekuvõime vähenenud

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Jätkub

- elamispind. Austria sekkumiskeskused
- keerukas lahutusprotsess
- elatisraha kättesaamine. 12 000 täitemenetlust
- lasteaiakohti ei jätku
- hukkamõist ühiskonna poolt
- laste hooldusõigus jagamine

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Miks Eesti naised ei sünnita?

- keskmiselt soovib Eesti naine 2,3 last
- keskmiselt sünnitab praegu Eesti naine 1,6 last
- millised on takistavad tegurid naiste jaoks?
- karjääri peatumine, 3 last = 7,5 aastat
- karjäärivõimaluste pidurdumine
- majanduslik ebakindlus
- raskused töö- ja pereelu ühitamisel
-?

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Naiste Kongressi manifest nõuab valitsuses soolist tasakaalu

Avaldatud: 09. märtsil 2014 Postimees

Eestimaa VI Naiste Kongress võttis vastu manifesti, milles nõutakse soolist tasakaalu nii valitsuses kui riigi äriühingute ja sihtasutuste juhtorganites.

... Me leiame, et naine, tema mõtted, sõnad, teod, teadmised, töö ja looming on Eesti ühiskonnas vähem väärtustatud kui mees ja tema tehtu.

Seda näitab nii Euroopa suurim sooline palgalõhe kui ka praegune olukord poliitikas ja majanduselus, kus juhtivatel kohtadel on valdavalt mehed....

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs

Hans Christian Andersen Pöial-Liisi (1835)

- Konn varastab ta ära - Pöial-Liisi nutab
- Konn tahab teda oma koledale pojale naiseks – Pöial-Liisi nutab
- Põrnikad peavad teda inetuks – Pöial-Liisi nutab
- Pääsuke lendab ära, ta ei lähe kaasa hiireemanda pärast - Pöial-Liisi nutab
- Hiireemand tahab ta rikkale vanale mutile mehele panna - Pöial-Liisi nutab

Iseseisvus: elab üksi terve suve metsas ja hoolitseb pääsukese eest

Lotte juhib lennumasinat, surfab liivaluidetel, unistab leiutamisest; tahab õppida varvastega vilistama, köielkäimist, kõhurääkimist, judot; hakata maadeavastajaks, kosmonaudiks, tuletõrjajaks, mõõganeelajaks; rändab Jaapanisse ja Lõunamaale; **tahab teha suuri asju!**

Projekt: Seksuaalvägivald ohvritele suunatud tugiteenuste väljaarendamine

- Kestus: 1 aasta (01.04.2014-31.03.2015)
- Piirkond: Tartu ja Tartumaa, vajadusel Tartumaaga piirnevad maakonnad
- Eksperdid koostavad juhendmaterjalid
- Tugiisikute koolitus aprill-mai 2014
- Teavitustegevus ja koostöövõrgustiku arendamine kohalikul tasandil
- Alates 1. juunist avatud kohalik telefoninumber vägistamisohvritele
- Pakume tugiisiku- ja nõustamisteenust

Eksperdid ja koolitajad: Kai Part, Marika Väli, Raul Heido, Kalle Vall, Helena Kallinen (Jyväskylä Tukinainen RY).

Viited

- Kogumik: Sissejuhatus soooringutesse. Kairi Talves. Soosotsioloogia. Tartu Ülikooli Kirjastus, 2011
- Jüri Saar. Naistevastase vägivald margilisest tähendusest. Akadeemia 11/2013
- Michael P. Johnson. A Typology of Domestic Violence. Intimate Terrorism, Violent Resistance, and Situational Couple Violence. 2008
- Lundy Bancroft. Miks ta seda teeb? Kuidas mõtlevad vihased ja kontrollivad mehed. Naiste Tugi- ja Teabekeskus, 2013
- Lundy Bancroft & Jay G. Silverman. Vägivallatseja lapsevanemana. Millist mõju avaldab lähisuhtevägivald perekonna toimimisele. Tartu Naiste Varjupaik 2007
- Judith R. Smith. Aeg vabana lennata. Meditatsioonid kõigile neile, kes on lõpetanud vägivaldse lähisuhte. Tartu Naiste Varjupaik, 2012

Täna tähelepanu eest!

**Lisainfo:
sirje.otstavel@gmail.com**

**Meie tegemised:
www.naistetugi.ee**

Tartu Naiste Varjupaik
Vägivallast on väljapääs